

BUITEN

2^E JAARGANG N^O. 22.

ZATERDAG 30 MEI 1908.

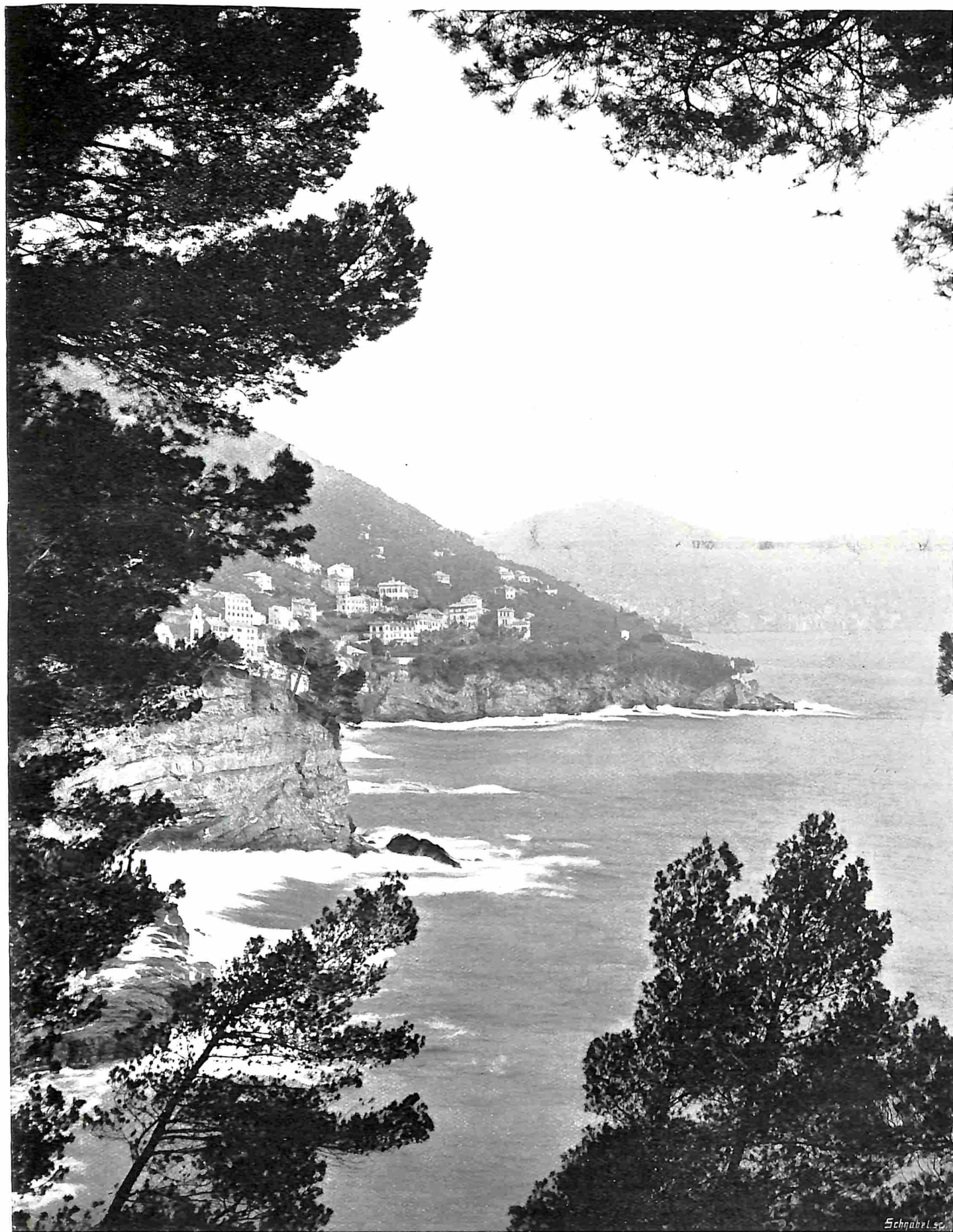

Foto Aug. F. W. Vogt.

LANGS DE RIVIERA DI LEVANTE.

Schnabel sc.

REDACTIE:
HENRI VAN BOOVEN, te HILVERSUM.
MEDEWERKERS.

ARCHITECTUUR, (Gebouwen, woninginrichting, meubelen, verlichting, verwar-
ming, enz.) TUINARCHITECTUUR, PLAATSBSCHRIJVING: A. F. VAN
BEURDEN, H. VAN DER BORCH VAN VERWOLDE, S. V. H., J. W. HANRATH,
E. RUEMPOL, LEONARD A. SPRINGER, D. F. TERSTEEG, P. WESTBROEK.
BLOEMEN- EN MOESTUIN; (Serres, kassen, enz. vruchtboomen, sierheesters).
J. G. BALLEGO, K. BERENDSEN, JAC. B. BRINK, E. H. J. CUNAEUS, A. FIET,
J. J. KRUYFF, E. TH. WITTE.
FOKKEN EN KWEEKEN: (Paarden, runderen, wolven, honden, pluimvee en
ander gevogelte, visschen, bjen): F. BLAAUW, G. C. DUVAL VERWEY,
CHR. H. J. RAAD, S. SPANJAARD LZN., JOH. PH. TUYT.
FOTOGRAFIE: J. A. BAKHUIS, M. A. BOER, F. F. BRUYNING JR., DR. A. J.
M. GARJEANNE, AUG. F. W. VOGT, MEVR. C. DE VRIES-BLOM.
HYGIËNE, (Tuinsteden) OPVOEDING EN ONDERWIJS: J. BRUINWOLD RIEDEL,
G. H. DEMMINK, J. C. G. GRASÉ.
LANDBOUW, LANDBOUW-ECONOMIE, HEIDEONTGINNING EN BOSCH-
CULTUUR: (Cultuurplanten, woudflora, veredeling van gewassen, enz.) L.
BROEKEMA, F. F. BRUYNING JR., J. P. VAN LONKHUIJZEN, J. RINKES BORGER,
J. Z. TEN RODENGATE MARISSSEN, A. J. VAN SCHERMBEEK, C. G. SPENGLER,
DR. J. J. OTT DE VRIES.
LEVENDE NATUUR EN LETTERKUNDIGE BIJDAGEN: MEJ. A. BIEN-
FAIT, MEJ. C. BIENFAIT, M. J. BRUSSE, MEVR. A. BIJL VAN SLOOTEN, BERN.
CANTER, J. DAALDER DZN, P. FRANSEN JZN., DR. A. J. M. GARJEANNE, G.
DE GRAAF, E. HEIMANS, MEVR. HOFFMANN, W. C. VAN MEURS, DR. EDW.
B. KOSTER, M. KRAMER, JOH. DE MEESTER, HENRI MEIJER, J. REDDINGIUS,
MEJ. B. STOLK, DREVES UITTERDIJK.
METEOROLOGISCHE EN ASTRONOMISCHE MEDEDEELINGEN: DR. C.
SCHOUTE, J. VAN DER BILT, PROF. DR. A. A. NIJLAND.
SPORT: (Cricket, golf, hockey, kaatsen, lavontennis, voetbal, ijskolf (bandy), enz.;
paardensport; jacht en jachthonden; automobilisme, wielrijden, toerisme; roeien,
zeilen, zwemmen, visschen, watertochtes; biljarten, schermen, vuistrechten, enz.;
wedstrijden) J. COUCKE, A. W. H. W. H. R. VAN MANEN.

INHOUD:

Naar aanleiding van Een praatje over tuinkunst, door S. v. H.	blz. 254
Flard-oor (vervolg)	" 254
Met de „Grotius“ naar Genua, door H. v. B., geïllustreerd (vervolg) blz. 253 en 256	256
Twee St. Hubertus jachten, door F. E. Blaauw, geïllustreerd	blz. 259
Weervoorspellingen in den mond des volks, door P. Franssen Jz.	261
Bij de mieren, uit het Engelsch door Henry C. Mc. Cook, geïllustr. (slot)	262
Katten en planten, door E. Th. W.	263
Tigridia Pavonia, door J. J. Kruyff, geïllustreerd	264
De Parijische bloemenhandel, door E. Th. W.	264
Een weinig gewaardeerde groente, door E. Th. W.	264

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Bij iedere rubriek wordt gelegenheid voor correspondentie opengesteld en gelieve men vragen aan de Redactie te richten.
Fraaie foto's zullen gaarne ter beoordeeling ontvangen worden. Te adresseeren aan de Redactie of aan de Uitgevers. De inzender verzuime vooral niet duidelijk zijn naam en adres te vermelden; ook achter op de foto's.
Van tijd tot tijd zullen prijsvragen voor de beste foto's op een of ander gebied worden uitgeschreven.
De Uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een annonce, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

NAAR AANLEIDING VAN EEN PRAATJE OVER TUINKUNST.

DE Heer Leonard A. Springer geeft in N°. 16 en 17 van „Buiten“ een praatje over tuinkunst en nog wat. De schrijver, die gaarne anderen critiseert, zal niet verwonderd zijn, dat zoo'n „praatje“ over zoo'n belangrijk en actueel onderwerp als de „Tuinkunst“ ook anderen aanleiding tot critiek geeft.

Zoo schrijft hij met cursieve letter, quasi als een axioma: „Oorspronkelijk is de tuin niets als een begrip van plaats uitsluitend voor het kweken van bloemen en planten, die bijzondere zorg noodig hadden en daarom binnen een afgesloten ruimte werden gehouden“. Dit is onjuist. Het eerste gebruik van „tuinen“ (vlechtwerk van teenen, niet takken zoals de Heer S. zegt), was tot verdediging, ter beveiliging, hetgeen gemakkelijk aan te toonen is. De terreinen, waar men verblijf hield in de open lucht en waar de vrouwen 's zomers verwijlden en de bloemen en vruchten verzamelden, moesten beveiligd zijn en deze soort terreinen lagen dan ook steeds binnen de verdedigingswerken, binnen de „tuinen“. Later, dus niet oorspronkelijk, noemde men deze omsloten ruimten naar de omheining en verstond men onder tuin de plaats waar men de bloemen en groenten of kruiden vond. Planten, die bijzondere zorg noodig hadden, waren in de middeleeuwen en ook veel later nog, zeer zeldzaam en werden wel uitsluitend in de

kloostertuinen gevonden, die ook weer altijd per se omsloten waren: en dat men toen algemeen bepaalde ruimten in de open lucht voor zulke zeldzame planten reserveerde, is eene besparing, waarvoor nog geen bewijs voorkwam. Veel erger is het echter, waar de schrijver durft zeggen: „Nadat Willem III Koning van Engeland werd, heeten de tuinen ten onrechte Dutch Gardens, hoewel zij verre van oorspronkelijk Hollandsch waren, maar verbasterd en verwaterd Fransch.“ Zoo tracht de Heer S. den roem van zijn eigen land te verkleinen! En het is zoo onjuist mogelijk. Want de Dutch gardens waren al lang bekend en beroemd, in Engeland, vóórdat Willem III in Engeland kwam. En met zijne komst werden er volstrekt niet de verwaterd Fransche tuinen (die naar den stijl van Le Notre, bedoelt de Heer S.) uit Holland ingevoerd. Want de stijl van Le Notre had in Engeland toen al afgedaan: hij had er geen opgang gemaakt en men bleef bij de „Dutch gardens“. Ja, zelfs Koning Willem liet Hampton Court, dat men eerst onder Karel II begonnen was in den stijl van Le Notre aan te leggen, in den Hollandschen stijl volenden. Dat kan de Heer S. in de Engelsche boeken van zijne bibliotheek lezen, als hij goed leest, en zich niet vergist in het lezen (waarover ik mij ook al te beklagen had) en zooals hij bijv. doet, als hij schrijft dat men Daisy's (meisjesnaam) plant in plaats van daisies, of dat het plaatsen van sundails (sundials) in de tuinen iets bepaald Engelsch is: of als hij aanhaalt „Vive (sic) la (sic) prince (sic), perise (sic) le monde“.

De schrijver zet de principes in het enkelvoud, zeker omdat hij, zelfs in eene aanhaling, ze niet kan uitstaan? Dit gevoelen blijkt nader waar hij op pag. 195 schrijft: „Vraagt men hoe moet dan een tuin aangelegd worden, of welk systeem moet men in een tuin of buiten toepassen?“ en daarop zich zelf tot antwoord geeft: „Geen enkel systeem.“

Nu weet men ten minste zeker wat al meermalen aarzelend omtrent den Heer Leonard A. Springer in dag- en weekbladen verondersteld werd, dat hij er n.l. heelemaal geen systeem op na houdt, wat ik in mijne repliek (N. o. pag. 99 van „Buiten“) ook al als vermoeden uitsprak.

Voor den schrijver is er slechts één regel der schoonheidsleer en die is: „ceest ceair“. Het is niet gemakkelijk, en mij onmogelijk gebleken om te begrijpen hoe de schrijver dat begrip wel toegepast heeft. Noodeloos dingen verbiedt hij als zijnde „toneeldecoratie en anders niet“. Elk terrein brengt zijne eigenaardigheden mede, waarmede rekening dient gehouden te worden. Aan de „zoogenaamde aesthetics“ hechte men weinig, daar die zich steeds wijzigt. Dat zijn de eenige aanwijzingen, die hij ons geeft. Het is den schrijver niet gelukt om eenigszins duidelijk aan te geven hoe men volgens zijn recept van twee woorden „weest waar“ een tuin aan moet leggen. Dit komt misschien omdat: „toute vérité n'est pas bonne à dire“.

In de plaats van de Esthetica geeft hij ons Alida Leevend uit de „Historie van Willem Leevend, van de bekende schrijfsters Wolff en Deken“ als model van goeden smaak. Hierover valt absoluut niet te twisten. Velen zullen echter weer niet gelooven dat Alida Leevend den tuin van haren goeden Oom met zijn plat-burgerlijke spraak (pag. 184) veel verfraaid zoude hebben als zij de gelegenheid er toe had gehad.

Maar laten wij den schrijver dankbaar zijn voor de mooie plaatjes, weer zoo onberispelijk in „Buiten“ uitgevoerd. Curieus dat het alle afbeeldingen van tuinen zijn met systeem aangelegd! Bovendien hebben zij niets met het artikel te maken. Als model van den tuin van Alida's Oom krijgen wij een tuin uit ± 1725, even een honderd jaartjes vroeger!

Bij de zinnen over „Wild-gardening“ een prent van omstreeks 1600!! Bij de theorie over „geen enkel systeem“, symmetrische tuinen uit 1580-1604!!! Ik had wat gegeven voor een ontwerp van den schrijver van zijn tuin zonder systeem.

En nu ten slotte kan ik den Heer S. de hand reiken. Want eind goed, al goed, komt het toch maar daarop neer, dat mijn door hem aangevallen „bloementuin“, waar ik alle systemen buiten liet, bepaald verwant moet zijn aan zijne tuinen met „geen enkel systeem“.

FLARD-OOR.

(Vervolg).

III.

DE moederhaas had slechts dezen enkelen spruit, en Flard-Oor genoot diens gevolge hare onverdeelde liefde en verzorging. Hij was een buitengewoon flinke, sterke en kloeke jongen, het geluk lachte hem tegen en zoo ontwikkelde hij zich tot een waar prachtexemplaar van een haas.

De moeder hield haren zoon bestendig voor, toch grondig de geheimen van het woud te leeren kennen - wát goed was om te eten en wát schadelijk. Dag aan dag tobde zij zich af, om hem te onderrichten en tot een flinken haas op te voeden, en stampte hem in zijn kop honderden plannen, streken en kunstgrepen, die hare eigene onlervin-Eng en hare goede opvoeding haar geleerd hadden en rustte Flard-Oor uit met een kennis, waarmede hij als man in het leven mede voor den dag konde komen.

Dicht naast zijne moeder op het klaverveld of in het struikgewas, kon men hem deftig zien zitten, en opmerken hoe hij haar

nabootste, als zij zich den neus poetste, of nu en dan een paar halmpjes uit zijn bek trok en er met hare lippen aan likte, om hij hoe men de ooren met de pooten moet glad strijken, hoe men zijn jas moet afschuiëren, en de haarvlokken van vest en sokken verwijderen. Ook wist hij spoedig, dat de dauwdroppels op de wilde-rozen-blaadjes de eenige gemetelijke drank voor hazen zijn; fel het een of ander schadelijke bijmengsel bevatten. Dit waren wérens bereidende studien tot de woudekennis, de oudste aller wetenschappen.

Zoodra Flard-Oor groot genoeg was, om zonder geleide te kunten uitgaan, ontdekte zijne moeder hem het geheim der telegraphie. De hazen plegen elkaar signalen toe te zenden, door met de achterpooten op den grond te kloppen en daar het geluid, zooals bekend is, zich op den grond zeer ver voortdraagt, kan men een slag, als men het oor dicht bij den grond brengt, minstens honderd meter ver vernemen. Nu hebben de hazen een buitengewoon scherp gehoor en zijn in staat het kloppen hunner stamgenooten twee honderd meter ver te hooren, een afstand van het eene einde van Olifant's Moeras tot het andere. Eenmaal kloppen beteekent „pas op”, of „verstar”. Een langzaam pom-pom-„kom”. Een haastig kloppen wil zeggen „gevaar” en een snel, driemaal op elkaar volgend geklop „loop als je leven je lief is”.

Op een wondermoeten morgen, toen de meerkoeten op de takken met elkaar aan het kibbelen waren, een zeker teeken, dat er geen gevaar te duchten is, begon Flard-Oor met de nieuwe studie. Moeder Haas gaf door het platleggen harer lepels het teeken tot liggen; dan liep ze ver weg het kreupelhout in, en telegrafeerde „kom”. Flard-Oor zette zich in draf, doch kon haar niet vinden. Hij klopte en wachtte tevergeefs op antwoord. Opmerkzaam in het rond snuffelend, vond hij haar spoor en deze leidster, die allen dieren zeker leidt, doch den menschen onbekend is, volgend, ging hij langzaam voorwaarts en vond zijne moeder gelukkig in haar schuilplaats. Dat was zijne eerste oefening in het opsporen geweest en dit wisselspel van zoeken en vinden werd tot een wapen in menig ernstig geval in zijn later leven. Reeds vóór de eerste leercursus geëindigd was, was hij meester van alle kunstjes en bewegingen, die gewichtig zijn in een hazenleven, en in veel toonde hij buitengewoon talent, en soms zelfs werkelijk genie.

Hij was deskundige in het onderkennen van boomen en planten, een waar kunstenaar in zijsprongen en in het verstarren; hij kon iedere hindernis met een sierlijken sprong nemen, en iederen wind benutten en zich zóó natuurlijk dood houden, dat hij bijna geen nieuwe kunstgrepen meer noodig had. Zonder al de voorbereiding noodig gehad te hebben, wist hij precies, hoe men zich het prikkeldraad ten nutte maakt; want dit was een zet van de allerlaatste vinding. Zijne vervolgers zand in oogen en neus te werpen was zijn lievelingsspel; hij kon naar alle regelen der kunst uitwijken, over hegen springen en kringen beschrijven, en vóór alles zich „inkuilen”, een kunststuk, dat wij nog nader moeten beschrijven. Doch bij dit alles vergat hij nooit dat „verstarren” en zich „duiken” het begin van alle wijsheid is en dat de wilde rozenstruik de eenige vertrouwbare schuilplaats aanbiedt.

Reeds vroeg leerde zijne moeder hem al zijne vervolgers en vijanden kennen en onderscheiden, en om niet te vergeten de kunst ze behoorlijk beet te nemen, want allen buizerden, uilen, vossen, honden, marters, wezels, katten, stinkdieren, wasberen en menschen hebben een eigen vervolgings-methode en voor al deze kende de wijze leermeesteres een afdoend middel.

Om de nadering van een vijand tijdig te ontdekken, leerde hij zich vóór alles op zichzelf en zijne moeder, en daarna echter op den Vlaamschen gaai verlaten.

„Denk er om, dat je nooit de waarschuwendende roep van den gaai ontgaat,” luidde de raad der wijze moeder: „wel is hij een intrigant, een onheilstichter en een dief, maar niets ontgaat hem. Hij zou er geen been in zien om ons kwaad te berokkenen, doch dank zij den wilden rozenstruik kan hij dat niet, en daar zijne vijanden ook de onze zijn, moet je hem nooit uit het oog verliezen. Als je den waarschuwendenden roep van den specht hoort, kun je dien vertrouwen; want hij is een eerlijke, brave buur; maar hij kan niet op één lijn gesteld worden met den gaai, en hoewel deze menigmaal liegt om onheil te stichten, kun je hem altijd gelooven, als hij met slechte tijding aankomt”.

Het springen door prikkeldraadnaden vereischt sterke zenuwen en een behendigen aanloop, en eerst in zijn later leven waagde Flard-Oor zich aan dit kunststuk, doch toen hij volwassen was, werd het zijn lievelingssport.

„Het is heel gemakkelijk voor hen, die het kennen”, zeide de moeder, „eerst loop je maar al recht voor je hond uit, en laat hem een beetje warm worden, terwijl jij je bijna vangen laat; dan, met een sprongwijldte tusschen jullie, breng je hem in een wijden kring, in vollen ren naar een borsthooge stekeldraadheg. Dikwijls al heb ik het aangezien hoe een hond of een vos voor zijn verdere leven totaal kreupel werd en eenmaal zag ik hoe een sterke jachthond op de plaats dood bleef, doch nóg vaker heeft een wakkere haas zijn leven bij dit waagstuk gelaten”.

Ook werd Flard-Oor bijtijds ingewijd in wat menige haas nooit leert, namelijk het „zich inkuilen”, een niet zoo heel eenvoudige zaak. Dikwijls is het 't laatste redmiddel van een dommen haas, doch vroeger of later is het beslist de dood van een dommen langoor. Een jonge haas denkt het eerst aan dezen uitweg vóór

hij een anderen beproeft; doch een gewiekste zal het slechts in het uiterste geval te baat nemen. Een mensch en een hond kan men er zeker mede ontgaan, ook vossen en roofvogels; doch het staat gelijk met een wis verderf, als de vervolger een marter, een stinkdier of een wezel is. In het Ven waren maar twee hollen. Het eene was onder den zonneheuvel, een droge, beschutte aardhoop op het Zuiden liggend, en langzaam naar de zonzijde afhellend. Hier nam de familie Haas op mooie dagen hare zonnebaden. Op een bed van dennenaalden en sparregroen strekten en rekten zij zich uit in katachtige houdingen en wentelden zich langzaam van de eene zijde op de andere, zooals men een wildbraad aan het spit wentelt, opdat alle kanten goed gaar zullen worden. Zij knipoogden, snoven en kromden zich als onder de vreeselijkste pijnen; doch het was met dat al het hoogste genot, dat zij kenden.

Juist over den rand van den aardhoop lag een oude, vermolmdedennenstam. Zijne in belachelijke houdingen gekromde wortelslingerden zich over den gelen zandhoop als drakenarmen en onder hunne beschutting had zich lang geleden een oud, twistziek mormeldier een hol gegraven. Deze knorrig kluizenaar werd van dag tot dag onaangener en slechter gehumeurd, en was zoo dwaas het op zekeren dag tot handtastelikheden met Olifant's hond te laten komen, in plaats van zich wijselijk terug te trekken. Als 'gevolg hiervan kwam Moeder Haas een uur later het hol in bezit nemen. Eenigen tijd later ging het hol over aan een verwaand jong stinkdier, dat zich voorzeker in een lang leven had kunnen verheugen, zoo hij minder doldriest en verwaand geweest was; want in zijne vermetelheid geloofde hij, dat zelfs de mensch, gewapend met een vuurwapen, voor hem op de vlucht moest gaan. Hij moest zijne woning weldra opgeven, want zijne zelfverheerlijkende regeering duurde, evenals die van zekeren Godenkoning, slechts vier dagen.

Het tweede hol, het varenhol, lag, zooals de naam reeds verdraagt, onder een varenplant, dicht bij het klaverveld. Het was nauw, vochtig en voor niets te gebruiken, tenzij misschien als laafste toevlucht in den alleruitersten nood. Ook dit was het werk van een mormeldier, een welgezinde, vriendelijke buur, welks huid evenwel, door de laagheid van zijnen eigenaar, in den vorm van een zweepsnoer spoedig grootere werkkraft verleende aan de paarden van Olifant.

„Net wat hem toekomt”, meende de oude, „want deze zweep is gegroeid van gestolen voeder!”

Zoon Flard-Oor en zijne moeder waren dus nu in het alleenbezit van de beide hollen; doch zij bezochten ze zoo weinig mogelijk, opdat ook niet slechts een schaduw van een hazenpaadje dit laatste toevluchtsoord aan hunne vijanden zou verraden.

Ook stond er een holle noteboom, die, hoewel bijna vermolmd, toch nog ieder jaar opnieuw uitbotte en onschatbare voordeelen aanbood, wijl hij aan beide zijden open was. Deze holte was langen tijd de verblijfplaats van een ouden, eenzelvigen wasbeer, die in zijn levensonderhoud voorzag door kikvorschen te jagen en die zich evenals de oude monniken onthield van verder dierlijk voedsel; doch men wantrouwde hem en vermoedde, dat hij slechts op de eerste de beste gelegenheid wachtte om een haas tot ontbijt te gebruiken. En zoo gebeurde het, dat hij op zekeren nacht plotseling den dood vond door Olifant's hond, juist toen hij bezig was diens kippehok grondig te ledigen, en de hazenmoeder kon zijne veilige woning in bezit nemen, zonder den geringsten rouw om den overledene, doch integendeel met een waar gevoel van verlichting.

IV.

De gouden zonneshijn van een Augustusmorgen vloeide over het Ven, en ieder blaadje scheen te baden in den warmen glans. Een kleine bruine rietmusch wiegelde op een langen halm boven den pool; onder hem weerspiegelde het drabbige water een paar vegen blauwe lucht en vormde hieruit en uit het groene kroos de prachtigste mozaïk met het spiegelbeeld van den vogel in het midden. Op den oever stond een dicht bosch van weelderig woekerende waterplanten, die donkere schaduwen over het bruine helm wierpen. De oogen van den kleinen rietmusch hadden niet geleerd al deze kleurenpracht in zich op te nemen; doch zij hadden iets ontdekt, wat wij over het hoofd zouden gezien hebben, namelijk dat twee der kleine bruine knobbels onder de breede bladen der waterplanten levende wezens waren, wier neuzen onophoudelijk heen en weer bewogen, hoewel zij voor het overige als dood daar lagen.

Het waren Moeder en Zoon, die behagelijk uitgestrekt onder de veilige bladeren lagen. Zij hadden dit schaduwrijke plekje uitgekozen, omdat het den lastigen paardevliegen hier te vervelend was en zij dus hier van eene ongestoorde rust konden genieten.

De hazenkinderen hebben geen vaste onderwijzers, zij leeren den ganschen dag; want de keus van een uur van onderwijs hangt geheel af van de omstandigheden en is dikwijls noodzakelijk voor men het vermoedt.

Moeder en zoon hadden zich voor een kalm uurtje middagrust hierheen begeven; doch zij waren hier nog niet lang, toen plotseling de waarschuwendende kreet van den altijd waakzamen Vlaamschen gaai weerklonk en de hazenmoeder aanleiding gaf onmiddellijk neus en ooren te spitsen. Ginds aan de andere zijde van het ven verscheen Olifant's groote zwart-met-wit gevlekte hond en kwam recht op hen af.

(Wordt vervolgd).

schuldellooze indolentie, die den reiziger op zee bevangt, zoodra de elementen hem goedgezind zijn. Een zeereis is het allerbeste middel voor overwerkte, overspannen of zenuwzieke menschen om al hun zwartgallige, droefgeestige, of hunne op zaken gespitste gedachten afleiding te verschaffen, en om hen, zonder dat ze er iets tegen in te brengen hebben, een tijdje lang in onschadelijke lanterfanters en bonvivants te veranderen. Ik heb aan boord gekend ettelijke zakenmenschen en geleerde heeren, die op het schip gekomen waren, hun hoofden vol nieuwe plannen, nieuwe proefnemingen, combinaties, en vaste voornemens om eenige wetenschappelijke werken van zoovele honderden pagina's ernstig en ingetogen te doorworstelen en in zich op te pompen, maar reeds na de allereerste lunch aan boord zaten ze huiselijk in een hoekje van de rookkamer van een sigaar te genieten en met iemand anders een praatje te maken:

later zag ik ze over het promenade-dek wandelen, leunen over de verschansing om met voortreffelijke kijkers de voorbijgaande schepen te beturen: ik zag ze lang uit achterover in dekstoelen met een deken over de knieën, een boek, waarvan de bladen in den tocht op en neer flapperden, naast hen neergevallen, zij zelf in diepen slaap. Als ze wakker werden, geeuwden ze vervaarlijk, bleven loom recht voor zich uit kijken, ontwaarden eindelijk hunne in den wind verfontaaiden boeken, beproefden op te staan, slaagden daarin ten deele, hieschen zich met moeite overeind, brachten beneden in hun cabine hun lectuur in veiligheid, kamden hunne haren, gingen weer naar boven, ontwaarden dat de thee reeds werd rondgediend en dat 't al kwart voor vier was.

Nog later kwam iemand hen uitnoodigen om een nieuw werpspel te spelen, zij durfden niet te weigeren en speelden mee. Op andere middagen zag ik hen het spel spelen, alsof zij het deden om hun leven. Van het bukken wat verhit en gloeierig geworden, namen zij daarna een bad, legden voor het diner een dominoetje in de rooksalon, namen een aperitiefje en rookten wederom. Dan was het tijd om te eten. Een heel enkele keer heb ik ze na tafel blijkbaar met de grootste inspanning een briefkaart zien schrijven.

Het leven aan boord van een groot stoomschip is een leven van volkomen rust. De beperkte ruimte dwingt tot kalmte, tot het zich neer zetten of liggen in gemakkelijke stoelen en de zenuwen worden door de reine zeelucht gestaald. Den ganschen dag sneed de „Grotius” de wateren van een bijna zuidelijk blauwe zee, er waren witte, groote wolken in de lucht en het was genotrijk te zien, hoe het water, het eidelooze, uitgestrekte, van kleur wisselde soms, blauw, licht en donker en licht en donker groen. En achter het schip aan bleven heel den dag groote troepen meeuwen zweven, die krij-schend, neerstreken op den buiten boord geworpen afval. Uren lang zat ik naar die vogels te kijken, hoe ze op en neder dwarrelden boven de breed platte zogbaan, wit van schuim. Ja, die eerste dag na de her-vatting van de reis was er een uit duizenden, een heerlijke zoelte in de lucht, het was alsof het voorjaar jubelend rond ging met gouden vanen over de zee. En zooals de dag geweest was, zoo was ook de avond: hoe wonderbaarlijk kon dan het licht laag van onder wolken weg schijnen, goudig licht achter rosse, verre, kleine wolken, die als jonge herauten de glorie van den lente-avond over de zee verkondigden.

Toen de zon ondergegaan was, waren wij op de hoogte van Quessant (Heisant zeggen de zeelui).

Quessant is, zooals men weet, omringd van de gevaarlijkste rotsen, die er denkbaar zijn. Vreeselijk is het lot van de sche-

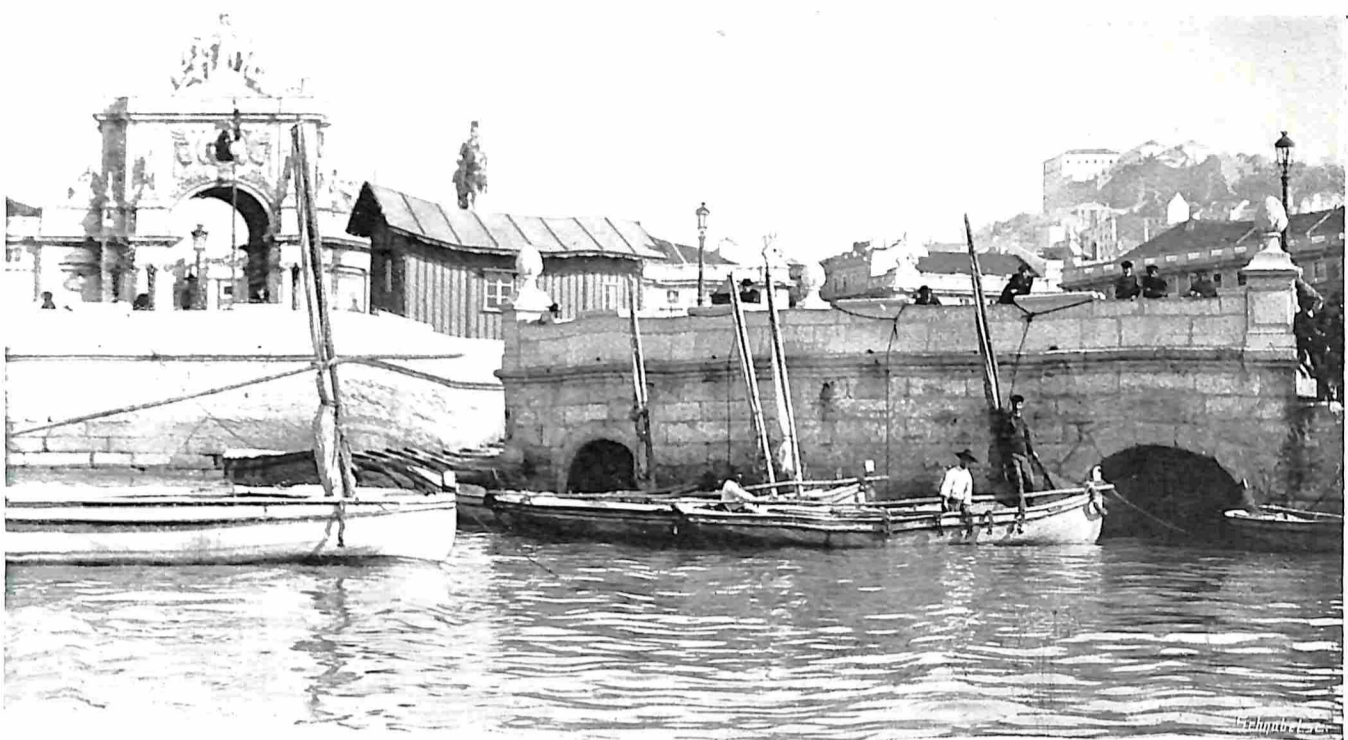

Foto Aug. F. W. Vogt.

MET DE „GROTIUS” NAAR GENUA.
LISSABON. — HOEKJE IN DE HAVEN, MONDINGEN DER RIOOLEN.

pen die er door storm op gedreven worden; daarom duidt een prachtig seinlicht, dat als de bliksem zoo hel, heen flitst over de zee, die gevaarlijke oorden aan, en elke boot, die het ziet, koerst wijd om Quessant heen, buiten bereik van branding en blinde klippen.

Na het middagmaal, toen het al lang volslagen donker was, zagen wij nog lang de bliksems van dat heildoende licht heen zwaaien over den Noordelijken gezichteinder.

Aan tafel maakte ik eindelijk kennis met kapitein Ouwehand, dien ik al zoolang beproefd had te ontmoeten. Dat is een man, een gezagvoerder waar men zich aan kan toevertrouwen. Vijf-en-dertig jaar heeft hij de zee bevaren, eerst lange jaren bij de zeilvaart, later bij de stoomvaart. „Hebt u wel eens schipbreuk geleden?” vroeg ik hem onder meer. „Neen, ik ben tot nu toe nog al gelukkig geweest: wel dikwijls stormen, maar schipbreuk gelukkig niet.”

Op mijne dwaaltochten alleen om en door het schip ontmoette ik dien avond heel achter bij het roerhuisje onzen fotograaf, die mijmerend naar beneden zat te staren in het water, dat door de machtig wentelende schroef tot schuim geslagen werd en waarin zonderlinge lichtende stipjes en verschietende strepen verschenen en verdwenen.

„Je zou niet zeggen, dat we nu in „de Golf” zijn met dit kalme zeetje,” merkte de heer Aug. F. W. Vogt op.

„Ja, 't is hier al buitengewoon kalm.”

Foto Aug. F. W. Vogt.

MET DE „GROTIUS” NAAR GENUA.
TRAP VAN UIT DE TAAG TOEGANG GEVEND TOT HET HANDELSPLEIN TE LISSABON.

Foto Aug. F. W. Vogt.

INSPECTEEREN VAN VUILNISBAKKEN TE LISSABON.

„Kunt u mij ook zeggen, wat dat voor lichtende punten zijn, die daar telkens opkomen uit de zee”, vroeg de fotograaf weer.

„Ik denk infusie-diertjes. Er ging een tamelijk hooge maar zeer gladde deining en telkens rees en daalde het schip. Soms zagen we het water vlak aan onze voeten lichten van de myriaden infusiediertjes, maar hoe woest en dreigend zag het er tevens uit.

„Stel je voor als je er hier eens invalt. Brr!” zeide de fotograaf.

„Je zou, geloof ik, niet veel kans hebben weer aan boord te verschijnen”.

„Wat is de zee hier wijd en onherbergzaam,” vervolgde de fotograaf.

„Daar is geen einde aan de zee; we moeten maar goed zorgen er niet in te vallen, dat zou „Buiten” niet te pas komen.”

Maar de heer Vogt wilde filosofeeren, en ik wilde niet onvriendelijk zijn en zoo filosofeerden we dan over de oneindigheid van de zee en van den hemel, van al die groote ruimte rondom ons.

„Kan er ergens een einde zijn aan de wereld?” vroeg de heer Vogt.

„Als ik mij ergens een begin

aan denken kan, dan kan ik mij ook gemakkelijk een einde voorstellen, maar aan de wereld, waarin we nu leven, daaraan kan ik mij geen begin denken en waar ik een begin heelemaal mis, daar kan volgens mij geen eind mogelijk zijn.”

„Zou u dat denken?”
„Ja, dat denk ik, of eigenlijk ik weet het zeker.”
„Wat zijn we toch nietig, hè, met onze notedop op die eindeloze zee; je bent hier met recht in Gods hand.”

Ik was het volkomen met hem eens, we praatten nog wat en keken eindelijk sprakeloos in de wonderheldere, tintelende sterren, die in het water konden worden weergezien.
Toen gingen we dammen in de rookkamer.

Den volgenden dag, 26 Maart, was het weer magnifique weder. Wij zagen enkele dolfijnen vroolijk huppen uit de zee. De Golf was zoo stil als maar eenigszins mogelijk, er was bijna geen enkele zeezieke. Kort voor het tweede ontbijt voeren we langs een drietal Russische oorlogsschepen. Ik heb nog nooit van mijn leven zulke drijvende vuilnisbakken gezien. Ik keek er door een kijker naar. Er stonden havelooze kerels aan dek, die verdwaasd met lappen wuifden. De schepen zagen er uit als oud roest, ze hadden

een vieze, smerige kleur, alsof ze met asch bestoven waren, bepaald droefgeestig gezicht. Ik beklagde de havelooze lui die aan boord en kreeg opeens geen heel hoog denkbeeld van de Japanners, die tegen dit soort uitgehongerde typen en zulke wanordelijke schepen toch ook vermoedelijk niet veel moesten hadden te doen.

Reeds om zeven uur des avonds raakten we uit „de Golf”. Het licht van Kaap Villano, hetzelfde systeem als dat van Quessant, kwam te zien. Wij gingen dien nacht heel laat naar bed want het weder was verrukkelijk zacht en de geur van gras en bloemen kwam van over het land naar ons toegewaaid met den zachten Zuid-Zuid-Oostelijken wind, terwijl langzaam lichten van verscheidene vuurtorens langs ons verschoven.

Om ons plezier te doen, voer de kapitein den ganschen volgenden dag zoo dicht mogelijk langs de kust van Portugal. Wij passeerden Kaap Carvoeiro en de Burlingseilanden omstreeks 1 uur later de stad Peniche aan de baai van dien zelfden naam.

Wij hadden nu Lissabon tegen den avond in het vooruitzicht en nooit zal ik die gelukkige vaart langs blauwe zuidelijke stranden vergeten. Aan zonnige baaie de witte huizen van stad tegen de meestal dorre, maar ook wel groene bergen opgebouwd waar molens draaiden van een zonderlingen vorm en waar kolossale witte klooster Mafra rees en eindelijk ongenaakbaar boven op stijle, kale rotsen, het buitenverblijf der Portugeesche vorsten, Cintra.

We waren dus dicht bij Lissabon. Nog ontwaarden wij op de bergen tal van overblijfselen van Moorsche vestingen en dan zag we de wijde monding van de Taag en den loodsschoener, die ons al had opgemerkt en regelrecht op ons aanstevende om ons naar de Zuidelijke stad te brengen.

Onze fotograaf had ondertusschen den geheelen dag een wonderdere bewegelijkheid ontwikkeld; de panden van zijn kaneelkorrige fotografenjas had ik niet anders dan in een fladderende beweging gezien, hetzij door zijn ijlenden tred, dan wel door straffe zeebries, die er mee speelde, wanneer de kunstenaar zich gespannen verwachtingen achter zijn toestel had opgesteld. Hij werkte op een moment als een razende met twee instrumenten tegelijk, het eene oogenblik stond hij achter zijn driepoot en de volgende werd hij schrijlings zittend op de verschansing geslingerd, in hoogst gevaarvolle houding, gewapend met een handcamera, waaraan een raadselachtig en ontzagwekkend uitsteeksel dat ons het allerschoonste deed verwachten. In het heetst van het gevecht slingerde hij de statief-camera met veel geraas tegen het dek, het matglas lag aan stukken, en kostbare lenzen rolden in alle richtingen haar ondergang tegemoet, doch met eerbiedwekkende vaardigheid was alles onmiddellijk hersteld en voer hij, totdat het hem aan licht begon te ontbreken.

De loods was nu aan boord en wij voeren langs de steeds naar wer zich toetrekende oevers van de Taag.

Geuren van bloemen dwaalden ons tegemoet. Overal langs de oevers, tegen de smaragden bergen, bloemen en boomen in bloesems. Het meest zagen we op de hellingen van vestingwerken prachtige paarsche trossen bloemen, die als in overvloed schenen neer te stroomen. Aan den Noord-Oostelijken horizont rees Lissabon uit violetten en donker-oranjen gloed. De huizen van de hoog tegen de bergen aangebouwde stad waren wit en een talrijke menigte bewoog zich op straten en pleinen. Alleen de Noordelijke oevers van de Taag waren bebouwd, tegen de Zuidelijke ik de in-groene kleur van het gras op de bergen en de massieve violette bloemen. De temperatuur was vochtig warm en een zwoele geur van de stad drong soms over de boot. Wel jammer was het, dat het duister nu spoedig viel, want al ras werden de intense violette, gele, witte en oranje kleuren valer, en dan ontwaarde ik opeens de licht overal rondom.

Kort daarna lag de boot vlak voor het Handelsplein en ratelend viel het anker.

Aan boord van de „Grotius” kwamen dien avond talrijke overblijfselen van een uiteengescheurde Italiaansch Operagezelschap, prima donna en prima ballerina inclus. Een stoombootje bracht ze, en opeens was heel de boot vol van zuidelijke opgeruimdheid. Met dat bootje hadden we ons naar den wal kunnen gaan in een paar uur, maar we stelden het maar uit tot den volgenden dag.

Heel vroeg waren we op, want om negen uur zou de boot vertrekken. Wij gingen bij in het licht der jonge zon schitterende Handelsplein aan wal drentelden wat door de stad, ik moet het zeggen, van buiten

Foto Aug. F. W. Vogt.

MET DE „GROTIUS” NAAR GENUA. PUBLIEKE BRON OP DE PRAÇA D'ALCANTARA.

schooner (in beide opzichten) is dan van binnen. Natuurlijk was onze fotograaf ook daar weer op zijn post. Hij had teleurstellende ervaringen met het Portugeesche schoone geslacht. Vijf de vereischte pose uit te noodigen drukte hij de vrouwen vooraf eenig geld in de teedere vingers, met het niet geheel onverwachte gevolg, dat ze er feestelijk verder voor bedankten op een rijtje gefotografeerd te worden. Met een melkmeid, een veldenraapster en een bedelares was hij gelukkiger.

Een afzonderlijk opstel over Lissabon zal van andere hand eerstdaags in „Buiten” verschijnen.

(Wordt vervolgd.)

TWEE ST. HUBERTUS JACHTEN.

DE St. Hubertus-jacht der Koninklijke militaire rijsschool te Hannover werd dit jaar bijzonder onderscheiden door de tegenwoordigheid van Z.K. en K. Hoogheid den Kroonprins van 't Duitsche rijk en van Pruisen, die een paar dagen te voren aan den chef zijn plan hadden kenbaar doen maken om de jacht mede te rijden.

De plaats van bijeenkomst voor de St. Hubertusjacht was, zooals gewoonlijk, de groote boerderij te Isernhagen, die met sparrengroen en vlaggendoeck feestelijk was getooid, en waar omstreeks 12 uur het grootste aantal der deelnemers vereenigd was.

Het „lanceeren” van het zwijn zou om half twee geschieden. Ondertusschen werd vroolijk ontbeten, o.a. met de traditioneele worstjes, terwijl het aantal der toeschouwers uit Hannover en omliggende dorpen steeds grooter werd. Even vóór half een verscheen de prins met zijn gevolg, per automobiel uit Hannover, waar hij per trein uit Potsdam was aangekomen en werd ontvangen door de commandeurs en den master der rijsschool. De chef was tengevolge van een vóór eenige dagen plaats gehad hebbenden val niet aanwezig.

Nadat de prins met eenige personen had gesproken en de localiteit had bekeken, steeg hij te paard, op een paard van de rijsschool, waarop hij de jacht zou mederijden.

Hetzelfde deden zijn gevolg, de commandeurs der rijsschool, de instructeurs, de pikeur officieren, de „master” en ook ik, terwijl het overige veld 300 man in aantal, eerst later zou volgen. Wij reden naar een groote uitgestrektheid weiden, waar de Wietze door kronkelt en die door een aantal hooge „Koppelricks” of hekken in kleinere kampen verdeeld was.

Opdat de prins, die een groot liefhebber van rijden is, ook wat te springen zou hebben, was besloten het zwijn zoo mogelijk door deze hekken zijn weg te laten nemen.

Dit gelukte, en hoewel het zwijn maar matig liep, zoo kroop het toch door al de koppelricks en ging toen door de Wietze in de richting van Hainholz. Na eenig wachten kwamen de pikeurs met de honden, het enorme „veld” en een ontelbare massa toeschouwers. De honden werden op het spoor gebracht en onder vroolijk geblaf gingen zij er op los, gevolgd door de pikeurs en den master. Onmiddellijk volgde op den master de Kroonprins, die zonder fout de M. 1.20 hooge koppelrick nam.

Hierna volgden de overige deelnemers en dezen, 330 man in aantal, bijna allen in uniform of rooden rok, leverden een buitengewoon schouwspel op.

Met meer of minder geluk werden de vrij zware hindernissen overwonnen. Meer dan een kreeg een val, maar ernstige ongelukken kwamen ditmaal niet voor. Wel moesten de hekken het op den duur ontgelden, zoodat eenige reparatie den volgenden dag geen overtollige weelde zijn zou. Na de hekken volgde de Wietze, die dit jaar tengevolge van den geringen regenval ongewoon laag stond en daarom bij het doorwaden weinig moeilijkheid opleverde.

Het geplas echter, van het zoo groote aantal paarden, ging elke beschrijving te boven en de prins kon niet nalaten op te houden en zich even bij den oever op te stellen om al die drukte gade te slaan.

Spoedig evenwel gingen wij verder de honden na in de richting van Hainholtz, maar daar zou de jacht een ontijdig einde nemen.

De tallooze toeschouwers toch hadden het zwijn aldaar dusdanig ingesloten, dat het zijn

heil had gezocht in een dorpsloot en aldaar zat het gevangen, omringd door een drom boerenjongens en zooveel van de honden als zich tusschen al die jongens een weg konden banen.

Daar het niet mogelijk bleek te zijn ook maar eenigermate ruimte te verkrijgen en om aan het woeste gedrang een einde te maken, liet de master het zwijn dooden, en een soort van hallalicerée volgde, waarbij de Prins en het zwijn beurtelings of beiden te samen, de eer genoten door het volk aangegaapt te worden.

Er werd thans besloten een tweede zwijn los te laten en dit geschiedde op een vlakte op eenigen afstand van het dorp.

Het zwijn liep ditmaal met groote snelheid recht voor zich uit de vlakte op. Het „lancieren” geschiedde, weder in tegenwoordigheid van het zelfde gezelschap, dat aanwezig was bij het loslaten van het eerste zwijn en eerst na de gebruikelijke pauze kwam de equipage en het overige veld.

Zoodra niet hadden de honden het spoor gevonden of zij volgden dit in zeer snellen gang en zonder oponthoud bijna in rechte lijn kregen wij nu een verrukkelijken galop over weiden en heidevelden, die door een aantal slootten en greppels doorsneden waren. Het einde was in een dicht dennenboschje, nadat wij nog eerst een dunnere dennenbeplanting doordreden hadden. Een gevolg van deze in een rechte lijn zich vervolgende jacht was, dat wij alle lastige toeschouwers kwijt waren en bij het hallali was nauwelijks een enkele boerenjongen te vinden om te helpen de paarden der afgestegen ruiters vast te houden.

De Prins gaf zelf den doodsteek en nam de in dit geval vrij omvangrijke taak op zich om aan de talrijke aanwezigen de „brüchen” uit te deelen.

Spoedig na de curée stegen de Prins en zijn gevolg weer te paard en reden weg in de richting van Hannover, waar hij op een vooraf bepaalde plaats zijn auto zou vinden, om naar Hannover terug te keeren en van daar per spoor naar Potsdam. Kort na het vertrek van den Prins reden ook wij naar Hannover terug en een feestmaal in 't Casino der rijsschool besloot deze goed geslaagde St. Hubertusjacht.

De St. Hubertusjacht te Paderborn.

Op de St. Hubertusjacht te Hannover, die op 2 November

Foto Aug. F. W. Vogt.

LISSABON. MELKVROUW.

Foto Aug. F. W. Vogt.

MET DE „GROTIUS” NAAR GENUA.
LISSABON. — „DE SCHAT VAN VIJF REIS!”

gereden werd, zou op 4 November die van Paderborn volgen en was ik uitgenoodigd ook die mede te rijden.

Paderborn is een klein oud stadje in Westfalen, Zuidwestelijk van Hannover gelegen aan de Pader, die midden in 't stadje van onder de Kerk plotseling in twee takken uit den grond komt; de zoogenaamde koude Pader, en de warme Pader die nooit bevriest.

In Paderborn bevindt zich sedert 1906 een rijsschool, eene jongere zuster van die te Hannover, met een commandeur aan 't hoofd, die onder den chef der Hannoversche rijsschool staat. Te Paderborn komen jonge cavallerie-officieren, thans 40 in aantal, zóó versch van de academie en volgen aldaar een rijscursus van 9 maanden, waarna zij naar het leger gaan. Later kunnen zij dan op de cursus te Hannover komen.

De inrichting bestaat uit een complex gebouwen om een open plein midden in Paderborn. Het zijn de stallen, logies voor manschappen, twee manèges en een oud gebouw, dat vroeger een klooster was en thans een officierskamer en andere dienstlokalen bevat.

Behalve de rijsschool bevindt zich te Paderborn, of eigenlijk in het naburige Neuhaus, het 8°. Regiment huzaren, aan wien de honden toebehooren, waarachter de St. Hubertusjacht zou gereden worden. Met deze honden wordt twee maal per week gedurende het jachtseizoen achter wilde zwijnen gejaagd en aan die jacht nemen ook deel de leerlingen der rijsschool.

Omstreeks tien uur 's morgens verliet ik mijn hôtel, om mij naar de nabij gelegen rijsschool te begeven, alwaar ik den commandeur trof, die zoo vriendelijk was mij een groot gedeelte der localiteit te toonen en mij ook de vroeger vermelde bijzonderheden mededeelde.

Een half uur ging met een en ander voorbij en onder 't personeel en de paarden zelfs, trof ik oude bekenden van de Mil. rijsschool te Hannover.

Hierna ging ik met den commandeur door 't aardige oude stadje naar diens woning, vanwaar wij later per rijtuig naar Neuhaus zouden rijden naar 't Casino der 8ste huzaren, alwaar men vóór de jacht zou dejeuneren.

Omstreeks half twaalf kwam het rijtuig voor en begon de tocht naar Neuhaus. Het weder was bitter koud, een scherpe Oosten Wind gierde over de vlakke. Onderweg werden eenige wandelaars opgeraapt, die dezelfde bestemming als wij hadden, zoodat ons rijtuig weldra propvol was!

Onze bestemming, het Casino der huzaren, is een uit de 14de eeuw dateerend oud bisschoppelijk paleis, dat om zijn schoone zalen beroemd is en behalve als casino voor de officieren, ook als kazerne voor de manschappen gebruikt wordt.

In Neuhaus aangekomen zagen wij weldra het gebouw voor ons liggen, gedeeltelijk door oude boomen omgeven en beschermd door grachten.

Over de gracht lag een brug, waarop een fraai, rijk versierd ijzeren hek. Dit reden wij binnen, toen een kort eind tusschen de boomen en toen door een poort, waardoor wij op het eigenlijke slotplein kwamen. Hier stegen wij uit. Aan de rechterhand was een steenen stoep, die toegang gaf tot een mooi gebeeldhouwd poortje, welker deur bij deze gelegenheid wijd open stond. Deze deur gingen wij binnen en bestegen een steenen draaitrap, die ons op de eerste verdieping bracht in een vrij smalle gang met ramen aan één kant, welke gang toegang gaf tot de drie zalen van 't Casino, waarin bij deze gelegenheid het feestmaal zou plaats hebben.

De eerste zaal waar wij binnen traden was langwerpig van vorm en had alleen ramen aan een der lange zijden aan den voor-gevel, het waren zoogenaamde boogvensters.

De muren waren hoog betimmerd met rijk gebeeldhouwd oud eikenhout. Boven deze betimmering was een bijna levensgroot portret in olieverf van een der eerste bisschoppen, die het paleis bewoond hadden, benevens portretten van chefs van 't regiment.

De in 't vervolg van deze zaal gelegen tweede was veel grooter en meer vierkant van vorm en besloeg de geheele breedte van dit gedeelte van het gebouw, zoodat zij ramen had, die aan den voorgevel uitkwamen en anderen, die op het slotplein uitzagen. De zaal was juist gelegen boven de poort, waar wij doorgereden waren.

Ook hier waren de ramen boogvensters in den ontzaggelijk dikken muur, de bogen met beeldhouwwerk versierd, terwijl de muren en balken met eikenhout-snijwerk een prachtig effect maakten. Ook hier hingen een aantal olieverf-portretten in eikenhouten lijsten van chefs van 't regiment, terwijl tegen de balken de wapenschilden der officieren, die in 't regiment gediend hadden, aangebracht waren.

Op deze tweede zaal volgde een kleinere, die als bibliotheek dienst deed in gewone tijden.

Thans waren de drie zalen van lange tafels voorzien, die feestelijk gedekt waren.

Toen al de gasten bijeen waren, boden de zalen een recht feestelijken aanblik, niet het minst door de fraaie uniformen der aanzittende officieren, meest huzaren, en 4de Curassiers uit het naburige Münster, waar tusschen een aantal rood gerokten en eenige dames voor afwisseling zorgden.

Toen het dejeuner ten einde was en men de gastvrije tafels begon te verlaten, nam ik een kijkje door de ramen, die naar het slotplein uitzagen en een aardiger aanblik, dan die welke dit plein thans opleverde, kan men zich moeilijk denken.

Het geheele plein stond vol rijpaarden door „burschen” vastgehouden, terwijl een aantal der bekende geelhouten Duitsers jachtwagens op gasten wachtten, die de jacht slechts als toeschouwers zouden medemaken.

Spoedig begonnen de ruiters hun paarden te bestijgen, jachtwagens werden met dames bezet en de bedrijvigheid werd steeds grooter. Maar ik moest mijn observatie-post verlaten want ik was bijna alleen in de zaal overgebleven en beneden stroomde ook voor mij een paard te wachten.

Na eenig zoeken had ik het gevonden en bestegen en juist tijds, want de stoet zou zich in beweging zetten.

De volgorde was als volgt:
1. de Master met verdere equipage en de honden,
2. een afdeeling muziek te paard der 8ste huzaren,
3. de deelnemers.

Aldus ging het feestelijk door Paderborn, toen langs een chaussee en eindelijk over een paar zandwegen naar een hooggelegen weideland, dat gedeeltelijk met hout omgroeid was.

In de verte vóór ons zag men de hoogten van 't Teutoburger Wald en daarvóór strekte zich de zoogenaamde „Senne” waerover de jacht zou gaan.

Het zwijn zou hier in tegenwoordigheid van het geheele veld losgelaten worden en aldus geschiedde het. Volgens de berekening moest het zwijn door een opening links in den houtwal de „Senne” bereiken en na de gebruikelijke pauze zouden de honden op 't spoor gebracht worden.

In tegenstelling van wat in Hannover geschiedt, waar 't zwijn steeds door één en den denzelfden persoon „lancirt” wordt, geschiedde dit hier door vier pikeur-officieren.

Na een eind recht vooruit te zijn geloopt, sloeg het dier rechts af, werd toen door twee der pikeur-officieren behoorlijk geknield en naar links gedirigeerd.

Alles zou goed gegaan zijn, indien niet intusschen de twee anderen te ver vooruit waren gereden, waardoor zij het zwijn op zijn baan brachten, dat nu andermaal naar rechts afwijken niet meer te dirigeren was en in de ongewenschte richting het gezicht verdween.

Waarom die richting naar rechts minder gewenscht was en het terrein daar nooit bejaagd werd, dat zouden wij spoedig ontdekken.

Na den gewonen rusttijd werden de honden aangelegd en reden wij in flinken galop ze achterna. Eerst kwamen wij op een breed zandweg, toen over een stuk ruwe heide met diepe verborgene gaten, waar de eerste buitelingen plaats hadden. Hierna gingen wij over een breede diepe greppel om weer op een zandweg te komen en in die greppel kwamen velen ten val. Een, die een schimmel bereed, kwam met paard en al aan den overkant te vallen met één been onder het paard en toen men hem er, gelukkig ongedeerd, onder vandaan haalde, bleef één laars achter!

Na nog wat heide dun met dennen begroeid door gereden te hebben, kwamen wij op een complex van lage weiden, die een zéér drassigen bodem hadden en doorsneden waren, waarschijnlijk voor de afwatering, door talloze smalle, diepe slootjes, die dikwijls zoodanig begroeid waren, dat men ze nauwelijks zien kon, hoewel fraaie breede slooten niet ontbraken. Bovendien waren er een aantal moddergaten, die groen begroeid geheel onzichtbaar waren, terwijl zéér primitieve bruggen uit losliggende planken bestaande over wijde slooten, hoogst gevaarlijke overgangen vormden van de eene weide naar de andere. Waren over de gaten in de vroeger vermelde heide verschillende paarden gevallen, zoo was hun aantal gering in verhouding tot al degenen die hier over den kop gingen en allerwegen zag men ruiters te voet en loslopende paarden zonder ruiter.

Een bekende van mij uit Hannover, die ook gevallen was op zijn paard kwijt was, vertelde mij later, toen hij in 't Ziekenhuis te Hannover lag tengevolge van een bij deze gelegenheid opgedane verwonding, dat hij dien middag drie paarden had opgevangen en gereden en daarmede telkens was gevallen!

Mij was het tot nog toe goed gegaan, maar geheel zou ook ik den dans niet ontspringen, want ondanks alle voorzichtigheid kwam ook mijn vos eindelijk in een der vermelde moddergaten ten val. Het liep echter goed af, de grond was zacht, mijn paard had mij niet geraakt en ik kon de teugels vasthouden, zoodat ik spoedig weer klaar was.

Wij kwamen nu gelukkig op wat droger terrein en toen in een boschje waar schietoefeningen gehouden worden. Het zwijn bleek zich ook daar niet te hebben opgehouden en het spoor leidde ons weder over weiden, die echter ditmaal uitmuntend berijden waren en verschillende goede sprongen boden en zoo gaaf het nog eenigen tijd voort, tot dat eindelijk in een dicht dennen boschje, vlak bij de chaussee naar Neuhaus het zwijn door de honden gedekt werd. De jacht had juist ¼ uur geduurd.

Toen ik afsteeg om bij 't Hallali tegenwoordig te zijn, zag ik nog juist een geheel escadron ruiterlooze paarden uit het gezin verdwijnen, die met groote snelheid naar huis renden. Het bleek later, dat 44 paarden gevallen waren!

Op den dood volgde de curée. Photograaf Berger, die voor die gelegenheid uit Hannover was overgekomen, maakte „kniekjes” en uiterst tevreden over de aan afwisseling zoo rijke jacht redde wij naar Paderborn terug, waar wij slechts korten afstand van verwijderd waren.

In Paderborn ging een ieder zijns wegs. Ik bracht mijn paard terug naar de rijsschool, waar het te huis behoorde, en begaf mij

DE MASTER EN VERDERE EQUIPAGE DER MIL. RIJSCHOOL VOOR EEN BOERDERIJ TE ISERNHAGEN.

te voet naar de woning van den commandeur om daar thee te drinken.

„Wat ziet ge er slecht uit,” zegt mij daar opeens mijn gast, heer, „zijt gij niet wel?”

Ik was 's morgens al onwel geweest, had echter onder 't rijden alles vergeten, totdat ik thans weer tot rust gekomen, er aan herinnerd werd en zoo moest ik op die vraag antwoorden, dat ik inderdaad allerellendigst was!

Spoedig werd een dokter gehaald, die koorts constateerde en 't voorschrift luidde: „Niet voor 't diner blijven, maar per eerst volgenden trein terug naar Hannover, want, indien ge tot morgen wacht, dan kunt ge wellicht niet meer reizen!”

De order werd opgevolgd. Een ellendige 4 uur lange reis bracht mij naar Hannover terug en den volgenden dag lag ik aldaar in 't Clementinen Ziekenhuis met longontsteking.

Zooals alles hier op aarde ging ook dit voorbij en gelukkig vrij spoedig, onder de goede zorgen der zusters en van professor G. en de laatste bedrijven van den St. Hubertusdag te Paderborn, die ik dus niet kon bijwonen, werden mij medegedeeld door een goed vriend, die gelukkiger geweest was dan ik.

Er was 's avonds een diner geweest in 't schoone bisschoppelijke paleis, en de zalen, reeds zoo mooi bij dag, waren 's avonds bij kunstlicht nog eens zoo mooi.

Men had een vroolijk maal gehad, en na afloop was men met de muziek in optocht door Neuhaus getrokken, waarna men in 't Casino terugkwam.

Toen was majoor S. te paard de steenen draaitrap opgereden en verscheen alzoo in de feestzalen.

Toen had om 12 uur iemand voorgesteld een jacht te rijden over de „Senne”. Dit plan werd afgestemd, maar er werd besloten een „Ständchen” te brengen aan bevriende dames, die een in de Senne gelegen kasteel bewoonden en zoo trok men er te paard en met de muziek naar toe.

In Westfalen is het de gewoonte dat zoo'n serenade aanhoudt, totdat zóóveel lichten voor de ramen zijn verschenen als er dames in 't huis zijn, en zoo ging daarmede eenigen tijd voorbij.

Ondertusschen werden de heeren door het inmiddels opgestane personeel op bier en cognac onthaald en toen men hiermede een goed eind op weg was, toen verschenen zoo waar de dames zelf, die ondertusschen opgestaan waren en zich gekleed hadden en toen ontstond in 't vroege morgenuur nog een geïmproviseerd bal, dat geruimen tijd aanhield, en toen eindelijk de dames weer naar bed en de heeren weer in Paderborn waren toen was de 5de November al flink aan den gang.

F. E. BLAAUW.

WEERVOORSPELLINGEN IN DEN MOND DES VOLKS.

ER leven in den mond des volks een aantal gezegden en spreekwijzen omtrent de weersgesteldheid in verband met land- en tuinbouw. Zij zijn van ouder tot ouder overgeleverd en berusten op de jarenlange waarneming en ervaring van het voorgeslacht. Niemand zal ze als axioma's aannemen, ofschoon ze wel eenige waarheid ten grondslag hebben. Toch zijn ze te aardig om geheel en al vergeten te

worden. Vooral heeft het mijne aandacht getrokken, dat zij in dit voorjaar niet geheel en al jokken. Hier volgen er eenige.

Zwijgt Noordenwind in Februari stil,
Dan komt de blaaskaak in April.

Februari muggendans
Geeft voor Maart een slechte kans.

De eerste donder in de Maart
Pakt het elftjen bij zijn staart.

Een koekoeksroep ter helft van Maart
Is voor den boer een daalder waard.

Maart roert zijn staart,
En April doet, wat hij wil.
Nooit Maart zoo goed,
Of hij geeft een sneeuwen hoed.

Een droge Maart
Is geld waard.
Een inhoudende Maart
Is goud waard.

Stof in Maart
Is goud waard.

Een lood Maartsch stof is een dukaat waard.

Een droge Maart en een natte April,
Dan hebben de boeren het naar hun wil.

Maart droog en April nat,
Geeft veel koren in het vat.

Wat Maart niet wil,
Dat neemt April.

Aprilletje zoet
Geeft dikwijls een witten hoed.

't Mag vroeg of laat zijn,
April wil kwaad zijn.

Als April blaast op zijn horen,
Is het goed voor gras en koren.

Als de Mei is koel en wak,
Geeft ze veel koren in den zak.

Mei koel en nat,
Koren in 't vat.

Een natte Mei
Geeft boter in de wei.

Zwiert hier en daar in Mei een bij,
Dat maakt den landman 't harte blij.

Een bijenzwerm in Mei
Goed teeken voor de wei.

Als Kerstmis komt met bloemen,
Dan zal Paschen met sneeuw kommen.

Een groene Kerstmis maakt een witte Paschen,
Een witte Kerstmis maakt een groene Paschen.

P. FRANSEN Jz.

BIJ DE MIEREN.

(Slot).

HOOFDSTUK IX.

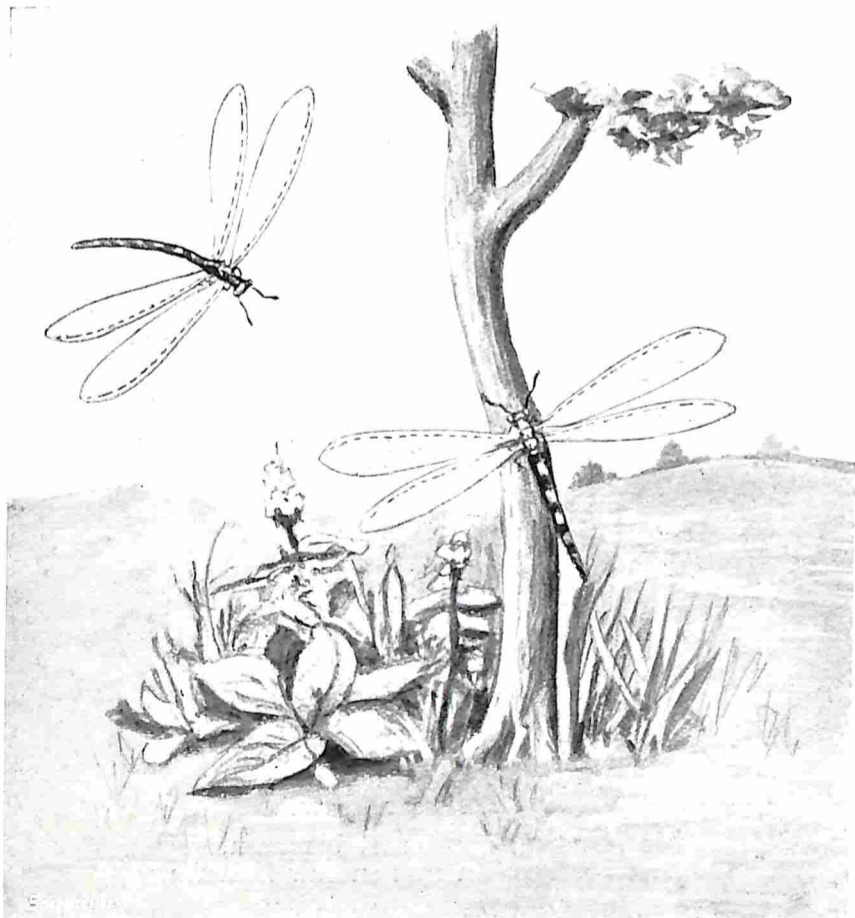
MIERENLEEUWEN.

EEN wezen dat de vereenigde naam van den koning der dieren en de koningin der insecten draagt, wekt groote verwachtingen met betrekking tot zijn eigenschappen. Maar de mierenleeuw bezit noch de maatschappelijke wijsheid en gewoonten van de mier, noch de majestueuse verschijning van den leeuw. In zijn volmaakte gedaante of imago is het een bevallig doch eenvoudig gekleurd insect van de orde der Neuroptera of netvleugeligen. In zijn larve-staat is het een zeer weinig aantrekkelijk wezen, met de woedende eetlust der dragon fly-larve. Hij voedt zich voornamelijk met mieren, vandaar zijn geslachtsnaam, Myrmeleon, de grieksche vorm van zijn populairen naam. Er zijn over het geheel meer dan driehonderd soorten beschreven van de orde der Myrmeleonidae, waarvan er ongeveer dertig in de Vereenigde Staten terug te vinden zijn. Hoevele hunner de merkwaardige gewoonte hebben om hun prooi te vatten op de manier die de algemeene aandacht zoo getrokken heeft, is niet bekend, ten minste de auteur weet het niet. Maar de soort, welke gewoonten wij nu hebben te beschrijven, en die zeer wijd door Oostelijk Amerika verbreid is, is de welbekende *Myrmeleon Immaculatus*.

Het zijn de larven van deze en dergelijke soorten, wier handelingen deze familie haar naam heeft gegeven. De dragon flies, die wij het beste kennen en waar de mierenleeuwen en zoo sterke gelijkens mee vertoonen, leggen haar eieren op waterplanten en de larven ontwikkelen zich in het water, waar zij reusachtige hoeveelheden waterlarven verslinden. Deze gewoonte behouden zij als rijpe insecten, en wenden alleen haar krachten aan tegen de gevleugelde soorten. Maar de myrmeleones leggen hun eieren in het zand, en daar wordt de larve, die de werkelijke mieren-leeuw is, uitgebroed en vangt meteen zijn roofzuchtige levenstaak aan.

Ik heb deze insecten in Texas en Colorado en tot in New-Jersey gevonden en zij zijn overvloedig langs de Atlantische kust. Zij verkiesen warme open plaatsen in de zon. Maar ik heb ze in pijnbosschen gezien, naast een gevallen boom, waaronder een mierenkolonie haar nest had gebouwd. Zoo hadden zij openlijk hun tenten opgeslagen bij de bron hunner voorraad.

Verscheidene exemplaren van *Myrmeleon Immaculatus* in den zomer (Juli) uit New-Jersey naar Philadelphia overgebracht, lieten mij toe hun gewoonten op mijn gemak te bestudeeren. Zij bewoonden een ruimen bak, gevuld met zand, afkomstig van hun plaats van herkomst, en hierin ontdekten zij ons eenige hunner meest kenschetsende trekken. De bizondere trek waar de Myrmeleon in de wereld der insecten voor gevreesd is, is zijn vervaardiging, of liever inrichting van een valstrik, waar het diertje bestaan mee vindt. Dit zien wij weinig bij de lagere diersoorten; het is meer een menschelijke karaktertrek. De spin is vermaard en bijna geheel enig onder de lagere orden door deze gave, daar van verschillende zijde strikken haar dienen om haar prooi

IMAGO-VORMEN VAN DEN MIERENLEEUW.
(MYRMELEON IMMACULATUS)

te vangen, zooals vallen en netten den menschelijken jager en visscher. Het eenige bekende voorbeeld dat wij ons nu herinneren is dat van den worm, wiens merkwaardige eigenschappen in een volgend hoofdstuk zullen worden beschreven.

De valstrik van den mierenleeuw is een kuiltje in den vorm van een omgekeerden hollen kegel, en mijn gevangenen vertoonden zeer duidelijk hun manier van werken. Hun valkuiltje werd meestentijds door een achterwaartsche beweging langs een spiraallijn, die trapsgewijze in het midden eindigde, gemaakt. Men kan dit zeer goed nabootsen, door met een potlood een snelle spiraalvormige beweging te maken in een weinig los zand. Terwijl hij zoo aan het werk was, hield de mierenleeuw zich precies onder het oppervlak van het zand, waar hij gemakkelijk doorheen kon dringen, dank zij den vorm van zijn lichaam, dat in het midden breed is en aan beide uiteinden spits toeloopt. Zoo past de natuur, bij het uitwerken harer uitgebreide plannen zelfs bij de laagste vormen van handwerkschap, haar schepsel goed aan bij hun levensvoorwaarden. Met deze lichaamsvorm wordt schijnbaar het zelfde doel beoogd als met den vorm van booten of schepen, die zich op de wateren bewegen, of van een ploeg, die de aarde doorsnijdt.

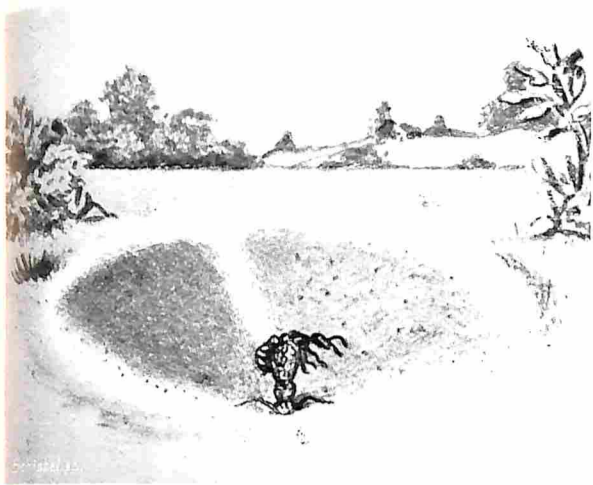
De zandkorrels werden, terwijl de larve achteruitging, voortdurend met scherpe kopstooten op- en zijwaarts weggeworpen, het had iets van het stooten van een ram of bok. Terwijl de larve vorderde, of liever — achteruitging — werd het zand in beweging gezet, een voor gemaakt en terwijl haar lichaam sneller de korter wordende spiraal beploegde, vielen de kleine zanddeeltjes in het lagere gedeelte der groef en deze werd eindelijk een trechter-vormig hol, van een wijdte van vijf of acht centimeter aan het bovengedeelte en ongeveer drie centimeter diep. Deze grootte is echter afhankelijk van de grootte der larve.

De mierenleeuw hield er, om zijn val te vervaardigen, nog een andere manier op na. Hij wrong zich in het zand en begon dan zandkorrels, die zijn kop lichtelijk bedekten, er van te verwijderen. In de kleine holte, die op deze wijze gevormd werd, kwam het zand te vloeien; en daar het insect hier mee voort ging, werd het gat grooter en ontstond er een draaikolk door het zand, dat van alle zijden naar binnen stroomde en zoo natuurlijk een trechtervormig putje vormde.

Nadat het zijn val op deze of gene wijze had bereid, was het insect gereed voor den arbeid. Het nam plaats in het midden van het putje en stak alleen zijn kop boven den grond uit, terwijl zijne lange, krachtige, gekromde voelsprietten in het gezicht bleven. Daarop begon de geduldige uitkijk naar bezoekers, zooals de menscheneters van de sprookjes in hunne grimmige kasteelen. De lezer zal zich herinneren, dat de groote bak, waarin dit alles werd waargenomen, op de schrijftafel eens natuurkundigen stond. Daarom zou deze uitkijk vruchteloos gebleven zijn en onze vernuftige strikkenspanner in zijn hol gestorven zijn, indien het niet iemand te hulp ware gekomen. Daarom was zijn kapotverplicht uit fourageeren te gaan. Een groot aantal mieren nestelde in het nabijgelegen grasveld; zoo talrijk waren zij, dat zij hare rangen ietwat op te dunnen. Van tijd tot tijd werden zij gevangen en in den bak met zand geplaatst. De mieren snuffelden en tastten in 't rond, zooals haar gewoonte is, wuifden hare voelsprietten en daagden ieder voorwerp, dat haar in den wand stond, uit. Maar zij schenen niet vastberaden in het kuiltje af te dalen. Zij verwijdden op den rand er van, wanneer zij deze in den loop harer zwerftochten in den bak hadden bereikt. Zij wuifden hare voelsprietten. Soms strekten zij een voorpoot over den rand uit. Soms trokken zij af. Soms wendden zij zich om te wandelden dan rondom het dieptetje. De beweging van het zand licht als die was onder den lichten tred van een kleine mier, wekte meestal, schoon niet altijd, den mierenleeuw tot handelen. Dan ving zijn kop aan happende stooten uit te deelen en het zand begon te stuiven.

Het is een algemeen heerschend geloof, hetwelk inderdaad de redeneeringen in sommige natuurkundige werken gestaafd wordt, dat de larve dit salvo van kleine kogeltjes regelrecht op de indringende insect, richt, wanneer het den rand nadert en o, wanneer het den val schijnt te willen ontvluchten. Dit schijnt in werkelijkheid zonder grond te zijn. Het zand werd, zooals de auteur het zelf zag, op precies de zelfde wijze als toen de val gemaakt werd, omhoog geworpen met meer of minder heftigheid en zoo krachtig soms, dat het te koken scheen. Dit braak de omringende deeltjes in beweging, die naar het middenpunt begonnen te dalen en wederom die daarboven en nog hooger beweging brachten, eindelijk die, welke onder de pooten van de mier lagen, weg trokken, die dan naar beneden gleeed naar de dezen kleinen zandvloed tot in den bodem van den trechter. Daar werd zij gegrepen, behalve wanneer, zooals soms gebeurt, zij gelukkig genoeg was om te kunnen ontsnappen.

Dikwijls stonden de mieren als in een vreemde betoovering van den put, zelfs wanneer zij er aan ontsnapt waren. Een groote, zwarte timmermier werd verstrikt en gegrepen, maar het gelukte haar los te komen en van den put te stuiven. Daarop liep zij er op weeder om heen, en er op in, zoo in en uit en vervolgens niet minder opgewonden dan de groote timmerman, een razend bombardement, dat bijna geheel zijn val met vliegende zandkorreltjes vulde. Deze werden met een kracht omhoog geworpen die groot genoeg was om ze over den rand van den bak tot

LARVE VAN EEN MIERENLEEUEW
EEN MIER VANGEND.

scheid. Mijne gevolgtrekking, na vele waarnemingen was, dat er geen rechtstreeks doel bestond, slechts de gewone en algemeene instinctmatige beweging, die natuurlijk in staat was alles binnen haar bereik aan te raken. Om kort te gaan, dit salvo was een bloot toeval, maar daar het naar alle kanten was gericht, kon het zeer wel het voorwerp van aanval treffen. Maar dit scheen geheel toevallig, niet met opzet. Met andere woorden, het aanvalswapen der larve was een draai kolk, geen alsvo. In stede van zijn prooi door goed gemikte zandschoten neer te halen, zooals algemeen wordt aangenomen, schept de mierenleeuw de aarde onder de pooten der prooi weg en brengt haar zoo binnen zijn bereik, een slachtoffer der zwaarte-krachtwet, door een kundig tegenstander in toepassing gebracht. Hoe de larve zijne lange, gekromde en getande voelsprietten gebruikte, werd ons aangetoond door de handeling, welke die van het vangen volgde. De mieren werden om zoo te zeggen op een armslengte afstand gehouden en gerukt en geduwd, totdat zij uitgeput waren. Alle poging tot verdediging werd door den kaper, die zijn slachtoffer buiten het bereik van eenig kwetsbaar deel hield, te niet gedaan. Een moedig klein pavementmiertje (*Ectanorum caespitum*) viel tusschen de larvenkaken. Zij bezit een scherpen angel en trachtte gretig hiervan gebruik te maken, maar werd op zulk een afstand gehouden, dat haar giftige speer haar krachten verspilde op de hoornachtige kaken, die haar vasthiel. Aldus werden eveneens de verschrikkelijke nijp-voel-horens van de Pennsylvanische timmermier, waarmede zij haar ruime gangen, hallen en vertrekken in boomen uithouwt, en haar slachtoffer met de gemakkelijke van een guillotine onthoofd, onbruikbaar gemaakt. Deze wijze om zijn slachtoffers te ontwapenen, werd nog doeltreffender door den stand van den mierenleeuw onder in de zandlaag. Een kleine timmer-werkmier, die in den put gevallen was, werd bij een achterpoot gegrepen. Zij vouwde haar lichaam om naar den kop van haren belager te snappen, doch hare kaken vatten slechts de zandige korreltjes, die den mierenleeuw bedekten, en waaruit slechts zijne lange kaken staken. Wanneer de sappen van een gevangen insect zijn uitgezogen, wordt de droge schil uit den put geworpen en de larve gaat opnieuw op de wacht liggen.

Vooraf één punt in het gedrag van deze orde van mierenleeuwen trok mijn aandacht. In het eerste gedeelte van de vorige eeuw, vertelde een Fransch waarnemer eene merkwaardige geschiedenis van de wijze, waarop de larve eener myrmeleon zich ontlaste van kiezelstenen, die te groot waren om door bewegingen met den kop uit den kuil geworpen te worden. De juistheid van dit verslag werd besproken en daarom stelde ik het op de proef. Drie kiezelsteentjes, alle grooter en zwaarder dan de meeste last konden veroorzaken en waar de meeste kans bestond om hem aan te sporen ze te verwijderen, neergelaten. De proefneming slaagde volkomen. De mierenleeuw duwde zijn kop onder een steentje en trachtte het uit het kuiltje te werpen. Hierin niet geslaagd zijnde, probeerde hij het op een andere manier. Hij plaatste het uiteinde van zijn achteruit te duwen. Eenigen tijd was er voor nodig om het steentje zoo te stellen, dat zijn zwaartepunt op het uiteinde van zijn lichaam kwam te rusten. Daarop begon het diertje zich achterwaarts uit den put te werken, terwijl het den steen voor zich uit, of eigenlijk achter zich aan duwde, langs den kant en tot op weinig afstand van den put, waar het liggen bleef. Zoo ontstond een kleine groeve in het zand, van uit het uitgangspunt tot den rand. Het steentje werd den ganschen tijd volkomen in evenwicht gehouden, de bewegingen van het insect waren zeer snel en alles ging met het gemak en de zekerheid van een expert. Zóó werden alle drie de steentjes verwijderd, de proefneming werd eenige malen herhaald, altijd met hetzelfde resultaat. Nu

een afstand van verscheidene centimeters op de tafel — d.i. dertig à veertig maal de lengte van den mierenleeuw zelf en vele malen zijne hoogte — te gooien. Zoo werden er korreltjes van de grootte van een rijstkorrel uitgestort. Maar zij vlogen naar alle richtingen, tegen de mier, boven haar of om haar heen, gelijkelijk of zonder onder-

EEN BESCHIETING.

werden er een paar goed afgeronde stukjes in den val geworpen met het doel om de moeilijkheid van de vracht te balanceeren, nog te vermeerderen. Maar dit bracht geen verandering in de handelwijze van de larve. Een rond steentje werd gebalanceerd en even gemakkelijk verwijderd als eenig ander. Dat deze taak daarvan kon ik mij door verschillende proefnemingen overtuigen. Mijn moeizaamste poging om een steentje op de punt van een potlood voort te duwen, à la myrmeleon, kon geen buitengewoon succes genoemd worden. Het was een merkwaardig en vermakelijk gezicht — dit zonderlinge kleine wezentje, de zorgvuldig in evenwicht gebrachte vracht, die grooter en zwaarder was dan hij, langs den hellenden zandigen muur te zien heffen, en dan weer terug keeren om zijne woning op orde te brengen. Zóó werd de juistheid van de vroegere observaties van Mr. Bonnet bevestigd. *)

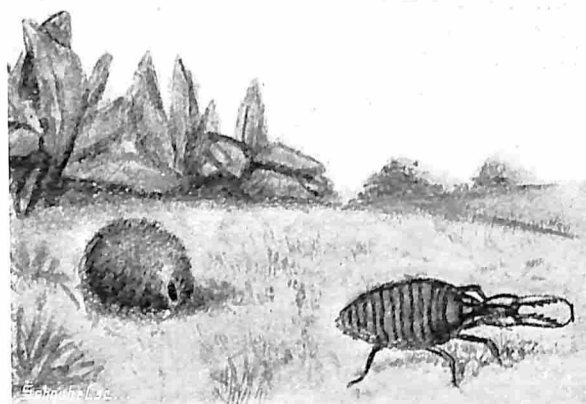
Zelfs de kleinste mieren hadden groote moeite om over den rand van den val te geraken, daar het zand afbrokkelde en weggleed onder den lichtsten tred. Eene mier, die ontsnapt was, had aan een harer achterpooten een kluitje zandkorrels, die daaraan waren gehecht als door vocht of eenig kleverig bestanddeel. Anderen hadden kleine korrels gekleefd aan de fijne haartjes, die hun lichaam op velerlei plaatsen bedekten. Dit deed het volgende vragen: Scheidt de larve voorbedachtelijk een kleverig vocht af, dat deze uitwerking te weeg brengt en zodoende de vlucht van het verschrikte insect verhindert? Dit lijkt waarschijnlijker met betrekking tot de wijze, waarop de cocon van de larve gevormd wordt. Wanneer de natuur in het linksche, onbevallige popje de vreemde en onweersaanbare neiging tot gedaante-verwisseling wekt, dan bouwt deze een ronde cocon in het zand. De gomachtige, vloeibare zijde, die het afscheidt, blijft aan de korrels zand kleven en voegt ze te zaam in den vorm van een kleinen bal. Hierin ontwikkelt de larve zich; en hieruit verschijnt de pop als een bevallig, gevleugeld insect. Wanneer zij rijkelijk gevoed wordt, bereikt de larve weldra haar volle grootte en vormt haar cocon. Maar wanneer de mieren schaars zijn en hij slechts spaarszaam voedsel geniet, dan wordt de ontwikkeling van den mierenleeuw vertraagd en het schoone imago-leven uitgesteld of nimmer tot volkomenheid gebracht. Dit is een natuurwet, die de ontwikkeling van alle jonge schepselen beheerscht, de mensch niet uitgezonderd. Het gebrek aan geschikt voedsel in de eerste levensjaren, hetzij van lichaam, geest of verstand, kan slechts zelden in lateren tijd vergoed worden.

*) Zie „Proceedings” Academy of Natural Sciences of Philadelphia 1882 pag. 258—260.

Katten en Planten.

ZEER vaak klagen tuinliefhebbers over den last veroorzaakt door buurmans katten. Dikwijls hoorden wij dan ook de vraag, wat tegen deze roovers te doen en hoe ze kwijt te raken: de vragers wisten dan niet, dat zij volkomen gerechtigd zijn, dergelijke katten, die hun tuinen onveilig maken, te schieten.

Al te dikwijls echter zijn de plantenliefhebbers zelf oorzaak van dezen last. Het is toch lang niet algemeen bekend, dat de katten een bijzondere voorliefde voor enkele planten hebben en die bij voorkeur opzoeken. Hiertoe behooren o.a. *Valeriana officinalis*, *Nepeta cataria* en *Tenacium marum*, die in enkele streken wel bij boschwachterswoningen worden aangeplant om zodoende wilde katten te lokken en ze dan te vangen. Wil men in zijn tuin *Valeriana Phu*, *Valeriana Saluunca* en *Valeriana saxatilis* hebben, dan moet men daar ijzergaas omheen planten ten einde ze te beschutten tegen de katten, die er gaarne in gaan liggen, er dan in rollen en ze zoo vernielen. Een andere plant, die vooral als sierplant in aanmerking komt, en zich onderscheidt door fraaie hemels blauwe bloempjes is de *Nemophila insignis*. Ook deze kunnen de katten niet met rust laten. Velen zullen wellicht des morgens in hun tuin komende, dit lieve plantje geheel vernield gevonden hebben, zonder ook maar de reden te kunnen bevroeden. Hij kan er zeker van zijn, dat een kat er de schuld van draagt.

COCON EN LARVE VAN DEN
MIERENLEEUEW.

E. TH. W.

TIGRIDIA PAVONIA

(*FERRARIA TIGRIDIA*).

HET geslacht *Tigridia* is klein en bestaat uit slechts weinig soorten van Mexikaanschen oorsprong. Men ziet ze weinig in onze tuinen en ze komen daar slechts sporadisch en verre van algemeen in voor, wat niet anders dan aan onbekendheid met deze fraaie planten kan worden toegeschreven. Tot de *Tigridia*'s werd vroeger ook het geslacht der *Ferraria*'s, waarvan ook maar weinig soorten bestaan, gerekend te behooren en zij zijn dan ook nog bij velen onder dezen naam bekend. De *Ferraria*'s zijn afkomstig uit Zuid-Afrika en Linnæus noemde ze aldus naar den Italiaanschen Jezuit Giov. Battista Ferrari, die zich door het schrijven van werken op botanisch gebied onderscheidde.

Daar beide geslachten zeer na aan elkander verwant zijn, heeft de Fransche kruidkundige de *Jussieu* ze later *Tigridia* gedoopt, naar de tijgervlekken op de huid van dat dier, waardoor de bloembladeren van deze plant gekenmerkt zijn, en afgeleid van het Grieksche woord *Tigris*.

De *Tigridia Pavonia* (de oude *Ferraria tigridia* dus) werd reeds in het jaar 1708 uit Mexico in Europa ingevoerd. Onder de *Tigridia*-soorten verdient deze, met de uit haar voortgekomen variëteiten, nog steeds eene eereplaats door de grootte van hare bloemen en de schitterende kleuren. Zij maakt altijd een grootschen en treffenden indruk.

De *Tigridia-Pavonia* is een bolgewas met bebladerden stengel, die een hoogte van 30 à 50 centimeter bereikt. De bladeren, die met hun voet den stengel omvatten, zijn zwaardvormig, loopen spits toe en in de lengte sierlijk geplooid. Aan den top van den stengel verschijnt in de maand Juli een bloemschede, door twee tegen over elkander staande blaadjes omvat, die zich echter aan hun top, wanneer de knop te voorschijn komt, weldra van elkaar verwijderen. Zoodra de knop verschijnt, kan men er zeker van zijn, dat de bloem zich den volgenden morgen, soms reeds zeer vroeg in den ochtend, zal openen, al naarmate het weer helder en de zon krachtig is.

Het is inderdaad jammer, dat deze bloemen, even kort van duur als sierlijk van vorm en prachtig van kleur, niet langeren tijd bloeien, want het is nauwelijks middag geworden, of ze sluiten zich voor goed. Maar daarom is de bloeitijd van de plant niet voorbij, telkens komen nieuwe bloemen te voorschijn. Verkiezelijk is het daarom van dit bolgewas een bedje van eenigen omvang te planten. Men zal er dan altijd bloemen op vinden, die door den sierlijken en interessanten vorm en de prachtige teekening de korthed der bloeitijd volkomen vergoeden, vooral als men de *Tigridia Pavonia* afwisselt met de witte variëteit der typische soort en de goudgele *T. Conchiflora* of *Canariensis*. De prijs dezer bollen behoort den liefhebber niet terug te houden eens een proef met dit fraaie gewas te nemen: voor 3 à 4 gulden per honderd levert elk solied handelaar ze gaarne.

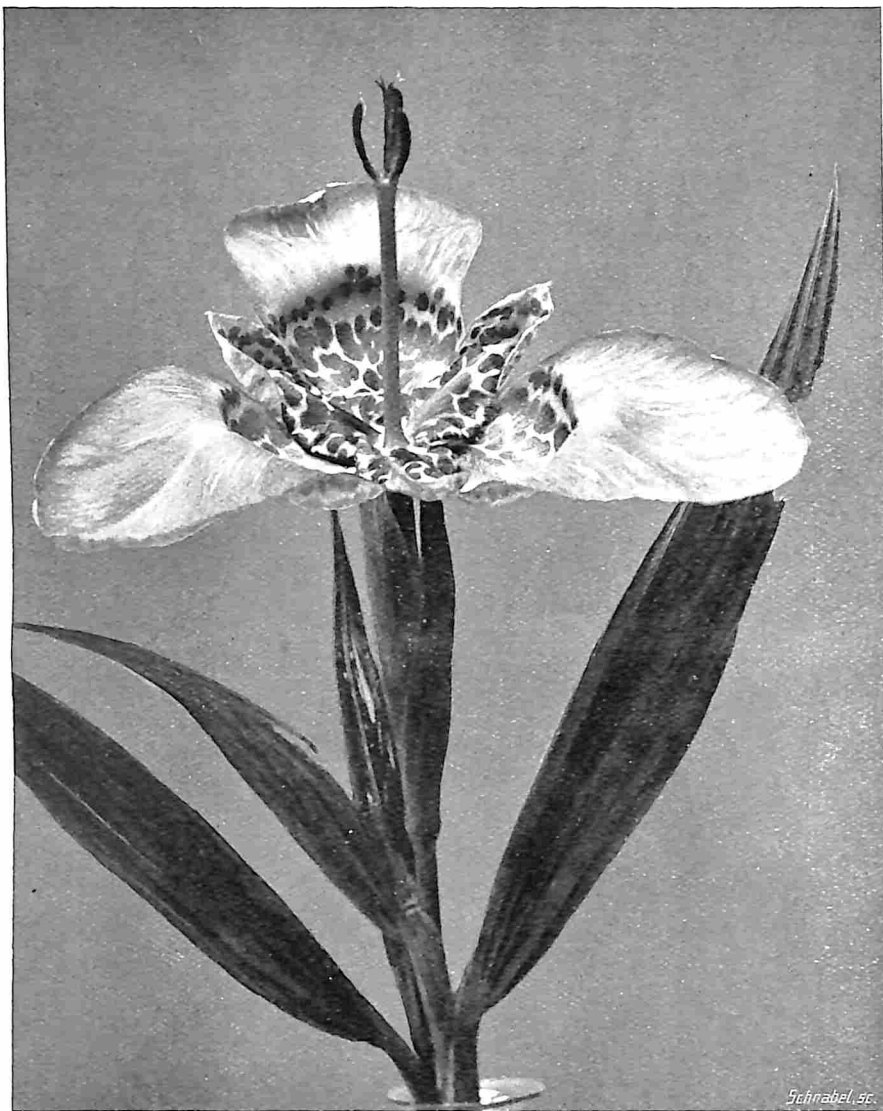
Ook de cultuur is zeer gemakkelijk. Ze worden in het laatst van Maart geplant in een zandigen, voedzamen grond, maar verischen een open, zonnige standplaats.

Deze Mexicanen, als echte kinderen van de zon, kunnen in ons klimaat, voor een goeden bloei hare stralen niet missen. Tot November moet men de bollen in den grond laten en ze dan gedurende den winter droog in een niet te lage temperatuur bewaren, tot de planttijd weder daar is.

Is de cultuur niet moeilijk, het bewaren der bollen in den winter heeft bezwaren en men staat daarbij dikwijls bloot aan onaangename verrassingen. Het eene jaar gaat bij gelijke behandeling geen bol verloren en in het andere jaar verrotten ze allen.

Staan de bollen geplant op een grond, die des winters niet te nat wordt, dan kunnen de bollen blijven staan en voor de vorst dik gedekt worden; dikwijls zag ik daarvan goede resultaten.

De gewone wijze van bewaren is deze: als de bollen in November zijn opgenomen, snijde men het loof er af, late ze goed winddroog worden en legge ze dan in kistjes met volkomen droog zand, zette deze op een droge plaats, waar de temperatuur niet beneden 40° F. daalt en zorge er voor dat geen vocht ze kan bereiken,

TIGRIDIA PAVONIA.

want men kan gerust aannemen, dat om de bollen 's winters met succes te bewaren, vocht voor hen uit den boeze is: maar welke goede voorzorgen men ook neme, teleurstellingen blijven somtijds niet uit.

Ten besluite nog een opgaaft van enkele goede en fraaie soorten:

- T. Pavonia, scharlakenrood.
- T. Pavonia alba, wit gevlekt.
- T. Pavonia alba maenlata, zuiverwit.
- T. canariensis, citroengeel.
- T. conchiflora, nanking geel.
- T. speciosa, groot scharlakenrood.

J. J. KRUYFF.

DE PARIJSCHЕ BLOEMENHANDEL.

DE Parijsche bloemenhandel mag ongetwijfeld als een der grootsten van de wereld beschouwd worden. Volgens opgaaft van een Fransch blad worden dagelijks meer dan 200.000 planten (daar ter stede aangevoerd, in welk getal de afgesneden bloemen niet begrepen zijn).

Deze planten worden gedeeltelijk in de voorsteden van Parijs zelf gekweekt, voor een ander gedeelte echter in de omliggende provincie's. Meer dan 200 kweekers, die ruim 150 H.A. in cultuur hebben, waarvan ongeveer 1/3 gedeelte onder glas, zenden al hun planten, waarvan de jaarlijksche waarde op 5.000.000 Frs. geschat wordt, naar de Parijsche markt. In dit bedrag is weder niet begrepen de waarde der getrokken Seringen van Vitry en de Rozen van La Brie, die weder op anderhalf miljoen franken worden geschat. Ook door andere plaatsen worden afgesneden bloemen op de markt gebracht, waarvan de gezamenlijke waarde zeker niet minder is. Daarenboven komen er jaarlijks nog meer dan 30.000.000 potplanten uit verschillende plaatsen ter markt, alsmede groote hoeveelheden Camellia's, Rozen en Azalea's, die weder uit andere streken worden ingevoerd. Bij deze enorme getallen moet dan nog gevoegd worden groote hoeveelheden bolgewassen, Orchideeën en andere tropische planten, die uit overzeesche streken worden ingevoerd.

E. TH. W.

Een weinig gewaardeerde groente.

DR. v. A. te H. vroeg aan de Redactie van dit blad, waarom ik verzuimd had bij de bespreking van de „Paardebloem“ als groente te ver-

melden, dat zij ook wel als „Molsla“ bekend is. Dr. v. A. heeft volkomen gelijk, zij wordt ook wel Molsla genoemd. Ik meende mij echter te moeten bepalen tot het vermelden van den meest algemeen gangbaren naam, terwijl dit met het elftal volgende, die meer provinciale namen zijn, bij lange na niet het geval is. In het 2de deel der „Flora van Nederland“ van Prof. Oudemans, vinden wij de volgende namen voor deze plant opgesomd: Hondsbloem, Honnebloem en Hondebloem (in Gelderland en bij Winschoten), Hondetong (in Groningen), Kettingbloem (bij Nijmegen), Molsla (in Utrecht), Papenstoel (bij Maastricht), Pissebloem (Vlaanderen), Wilde Suikerij (bij Zevenbergen, Willemstad en Omstreken), Lecuwentand (in Gelderland aan de Pruisische grenzen) en Erdschelle (bij Helmond).

In zijn Geïllustreerde Schoelflora geeft ook Heukels dezelfde namen.

Met hetzelfde recht als Dr. v. A. verlangt, dat ik de in zijn buurt gangbaren naam gebruik, zou ook een lezer uit een andere streek kunnen cischen, dat ik de daar gebruikelijke naam vermeld, waarom ik mij — wat ik steeds doe — tot den meest algemeen naam meende te moeten beperken.

Dr. v. A. mag echter gerust voor de Molsla propaganda maken.

E. TH. W.